

C. kr. pošti!
Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhausegasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telef. n. 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausegasse 84.

Izhaia 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4:40 K
za pol leta 2:20 K
za četrt leta 1:10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 4.

V Trstu, 15. februarja 1914.

Leto VII.

Taylorjeva metoda.

Mister Frederick Winslow Taylor je mož z dobro razvitim kupčijskim čutom. Ne samo, da je za svetle dolarje v praktični obliki uvedel svoja »načela znanstvenega obratovanja« v ameriških obratih z okroglo 50.000 delavci, je vrhutega še s knjigo, ki jo je izdal pod gorenjim naslovom, zbudil občno pozornost ter pridobil lep kup denarja.

Taylorjev način je sprva povzročil veliko navdušenje med kapitalisti. Katero kapitalistično srce pa naj bi ne bilo živeje, ko čita take lepe reči, kakor je povzdiga profita? Pomislite vendar: Uvedba tega sistema obeta mastne dividende! In pri vsem tem je tako enostavna. Zahteva sicer večje število uradnikov, a pri tem pa je pripravna, da zviša količino opravljenega dela pri posameznem delavcu do 400 odstotkov. Po znanstveno preizkušenem Taylorjevem sistemu je treba pri delavcu odpraviti vse nepotrebne prijeme ter se mu natančno po števeni uri predpisati vsak migljaj. Samo po predpisih se mora ravnati. Vsak prijem, vsak gibljaj roke, postavljanje noge in vsak korak je natančno predpisan. Celo vsak odmor, ki je tudi stroju potreben, ker se ga mora včasih namazati, natančno predpisuje Taylorjeva metoda.

Na ta način se je doseglo najsijajnejše uspehe. Zidar, ki je prej položil 120 kamnov na uro, jih položi po Taylorjevem načinu 350; delavec, ki je prej odpremil 250 stotov surovega železa na dan,

ga sedaj odpremi v istem času 950 stotov. To so uspehi, ki so jih podjetniki veseli.

In delavci? Eh, njim se pač zviša mezde. Sicer ne v isti meri, ki se izkorišča njegovo moč. Kvečjemu do 100 odstotkov. Sploh pa človekoljub Taylor svetuje, naj se mezde preveč ne zviša. Če se namreč zviša mezda za več kot 60 odstotkov, postane delavec prav lahko zapravljiv in ob tem pojenjuje njegova delazmožnost. Za delavca namreč ni sreča — tako pravi smartni Amerikanec — če postane hitro bogat. Seveda velja to Taylorju samo za delavce, podjetniki bodo že razumeli...

Nepregledne posledice pa bi imela uvedba Taylorjevega sistema za delavstvo. Na vsak način bi bil del bolj čvrstega in izurjenega delavstva gmotno na boljšem. Dobival bi boljše plače in bi si mogel boljše postreči. To pa bi bilo z ozirom na povečano izčrpanje moči nujno potrebno. Ali gmotno boljši položaj bi bil zelo drago plačan. Že po nekaterih letih bi bila delavčeva moč popolnoma uničena in to vkljub boljši hrani in stanovanju. In potem? »Zamorec je storil svojo dolžnost, zamorec naj gre«. Delavec pride na smetišče, kjer so že njegovi tovariši, ki niso prestali Taylorjeve preskušnje...

Taylorjev način je pripraven, da vzgoji industrializmu pokorno gardo. Trop dobro rejenih in čvrsto razvitih delavcev, ki brezobzirno strežejo svojemu egoizmu in ki se ne zavedajo fizičnega izčrpanja do skrajnosti, bi splošno proletarsko bedo le še večali. »Znanstvena« metoda popolnega izrabljanja človeške delovne sile bi naravno

še bolj povečala brezposelnost in še bolj poostrila gospodarsko krizo. Ustvarila bi delavsko bedo, ki bi lahko postala državi nevarna.

Še večja pa bi bila izguba duševnih moči, ki bi se sčasom nujno pojavila pri delavcih, ki so zaposleni po Taylorjevem načinu. Pri tem odpade vsako samostojno duševno delovanje, ki ga je danes še treba pri vsakem ročnem delu. Delavec bi delal le še avtomatično. Postal bi delovni stroj brez volje in uma. Zanj bi mislili inženjerji in nadzorniki, ki bi avtomatično urejeval vsak gibljaj delavca. Na ta način mora otopiti um delavca, ki bi bil nezmožen misliti. Ponižal bi se do rejene tovarne živali.

Iz vseh teh razlogov mora svojega človečanstva se zavedajoče delavstvo odklanjati čast, ki mu jo je namenil Taylor. Četudi je ta metoda v deželi brezmejnih možnosti (Ameriki) že dosegla nekaj uspeha in čeravno se tudi pri nas že kažejo početki tega morilnega sistema, se bo moral ustaviti ob naravnem človeškem odporu. Delavstvo — zlasti pa organizirano — se bo branilo, da mu požrešni kapitalizem po novem načinu popolnoma ne ugrabi človečanstva.

V proletariatu je potreba in zahteva po kulturi in duševnemu napredku vedno večja in ni je sile, ki bi to stremljenje moglo ustaviti.

Seveda, podjetnikom bi ugajal Taylorjev sistem. Obeta jim višje profite. Za to ceno pa so le premnogi pripravljeni odreči se vsej etični vrednosti človečanstva. Sistem bi ugajal tudi fevdalnim in drugim veleagrarcem. Pomislite samo: vsako samostojno mišljenje in ravnanje bi pri delavcih po-

LISTEK.

MARK TWAIN:

Zakaj sem zapustil politično službo.

(Konec.)

Predsednik je vprašal:

»Gospod, kdo ste?«

Dal sem mu svojo karto in je čital:

»Mark Twain, tajnik senatnega odseka za školjkoslovje.«

Potem me je premeril od vrha do glave, kakor da ni o meni nikoli nič slišal.

Finančni minister je dejal:

»Tisti usiljivi osel je, ki je prišel k meni in mi priporočal, da bi vpletal pesni, uganke in smešnice v svoja finančna poročila, kakor da bi bila praktika.«

Vojni minister je rekel:

»Tisti smešni sanjač je, ki je prišel včeraj z načrtom k meni, da bi del Indijancev ubili s kulturo in ostale z mečem.«

Mornariški minister je dejal:

»V tem človeku spoznavam človeka, ki se je ta teden večkrat vmešaval v moje posle. Ves obupan je, da vporablja admiral Farrgut vse brodovje za svoj zasebni izlet, kakor ga imenuje.

Njegov predlog o nekakem bedastem izletu s plavom je preneokusen, da bi o njem nadalje govorili.«

Dejal sem:

»Gospoda moja, zdi se mi, da namenoma zavijate vsak moj uradni posel v plašč sovražnosti; nadalje pa opažam sistematično oviranje, da bi uveljavljal svoj glas v sovetu naroda. Nobenega obvestila nisem danes prejel. Čisto slučajno sem izvedel za današnjo kabinetno sejo. Ampak pustimo te reči. Vedel bi le rad, ali je to kabinetna seja ali ni?«

Predsednik je potrdil vprašanje.

»Potem,« sem nadaljeval, »začnimo takoj s predmetom razprave in ne tratimo dragocenega časa z nespodobnim zbadanjem zaradi uradnega vedenja.«

Minister, notranjih zadev je pripomnil blagohotno:

»Mladi gospod, nespornost Vas preganja. Tajniki parlamentarnih odsekov niso člani kabineta. Tudi vratarji kapitola niso člani kabineta, daš se Vam zdi neverjetno. Zatorej se ne moremo poslužiti Vaše nadčloveške modrosti, daš bi si jo pri naših posvetih prav toplo želeli. Narodni svet si mora pomagati brez Vas, kakor ve in zna. Če nastopi vsled tega nesreča nad narod, kar ni popolnoma izključeno, naj bo Vaši potrti duši ta okoliščina nekaj tolažilnega balzama, da ste z

besedo in dejanjem storili vse, da jo odvrnete. Moj blagoslov Vas spremlja na poti. Zbogom.«

Te mile besede so utolažile mojo razburjeno dušo, pa sem šel svojo pot. Ampak služabniki naroda ne poznajo miru in pokoja. Komaj sem prišel v svoj brlog v kapitolu in razpoložil svoje noge, kakor vsak resničen ljudski zastopnik, po mizi, kar plane eden senatorjev iz školjkoslovnega odseka ves besen v sobo rekoč:

»Kje pa ste tičali ves božji dan?«

Pripomnil sem, da sem bil — če razen mene še koga zanima — na kabinetni seji.

»Na kabinetni seji! Kaj pa imate tam iskati?«

Odgovoril sem mu, da sem šel po svet — in pri tem sem namignil zavoljo dokaza, da je tudi sam nekoliko pri vsej stvari interesiran. Postal je nesramen in mi je končno dejal, da me išče že tri dni, ki bi mu imel prepisati poročilo o bombnih luščinah, jajčnih lupinah in še o nekaterih drugih školjkoslovnih rečeh, pa da me nihče ni mogel najti.

To je pa bilo preveč. To je bilo pero, ki je zlomilo tajniški kameli grbo. Dejal sem:

»Cenjeni gospod, kaj menite, da bom za dnevnih šest dolarjev še delal? Če Vas ta misel preganja, si dovoljujem senatnemu odseku za školjkoslovje predlagati, da si najame drugega. Nobeni stranki ne tlačanim! Prekličite svoje razžaljivo povelje. Svobodo ali smrt!«

nehalo. Ves svet bi ne bil nič drugega nego velika vojašnica, v kateri bi bili samo dve vrsti ljudi: vojaški avtomati in delovni avtomati. Obe vrsti bi imeli glavo samo še zato, da bi videli, slišali in hrano skozi njo dovajali truplu. Misliti ni treba. Obe specialiteti bi izvajali posamezne gibanje le še po predpisih in na povelje. Končno pa bi se obe skupini združili pri komisnem kruhu. To bi bil ideal vseh industrialcev, agrarcev in patriotov. Ničesar bi ne bilo videti ne slišati o prevratu, strokovnem gibanju in takih rečeh. Cela zemeljska obla bi bila obljubljena po človeški masi brez volje. Vodili pa bi jo dobro plačani podajajoči kapitalističnih zapovednikov, ki bi grabili ustvarjene vrednosti, delovnim avtomatom pa bi pustili samo par neobhodno potrebnih drobtin...

Drevesa pa ne rastejo v nebesa. Navdušenje, ki je spočetka vladalo v kapitalističnih krogih, se že nekoliko polega. V Ameriki se že brani delavstvo dobrot Taylorjevega načina. Uvideti noče »ugodnosti« ter se hoče zopet povrniti k staremu sistemu.

Niso še izgubili zmožnosti lastnega mišljenja in njih človečanstvo se upira »načelom znanstvenega obratovanja«. Celo izrecni delavski izkoriščevalci se že oglašajo, da je s Taylorjevim sistemom delitev dela dosegla točko, »kjer postaja dobrota že muka in blagoslov prokletstvo«.

Tako se bo vsekakor Taylorjeva metoda zrušila na lastni brezobzirnosti. Poznejši rodovi pa se bodo čudili, kako daleč je segala nesramnost podjetnikov v izkoriščevanju mas.

Obzor.

§ 14. je zopet zagospodaril v Avstriji. Z 31. januarjem t. l. je bil državni zbor odgojen. Ljudski poslanci so poslani domov. Iz nacionalnih preprirov izhajajoča obstrukcija je zopet zategnila parlamentu zanjko okoli vratu. Najprej so obstruirali Rusini radi rusinsko-poljske sprave, in ko so ti ponehali s svojo obstrukcijo, so pričeli Čehi pod vodstvom gospoda Staneka.

Finančni načrt, o katerem smo poročali v zadnji številki našega lista, je postal zakon. Našim poslancem se je posrečilo prodreti z zahtevo po zvišanju eksistenčnega minima od 1200 na 1600 kron. Pol milijona avstrijskih državljanov je oproščenih dohodninskega davka.

Mnogo delavskih zahtev pa je vsled odgoditve parlamenta zopet zavlečenih. Tako na primer so naši poslanci v proračunskem odseku pri razpravi v proračunskem odseku predlagali dovolitev **dveh milijonov kron za brezposelne**. Krščanski socialci in večina nacionalnih zvezarjev so glasovali

Odstitihmal so bili prekinjeni vsi moji stiki z vlado. Ozmerjan od departamenta, ozmerjan od načelnika odseka, kateremu sem se potrudil biti v okrasek, sem se umaknil preganjanju, vrgel za plot nevarnosti in zapeljivosti svojega visokega urada in sem ob nevarni uri pustil krvavečo domovino na cedilu.

Ampak dopolnil sem službo za državo in sem poslal naslednji račun:

Zedinjene države v Sev. Ameriki dolgujejo blagorodnemu gospodu Marku Twainu, tajniku senatnega odseka za školjkoslovje i. s.:

za konzultacijo z vojnim ministrom 50 dolarjev;

za konzultacijo z mornariškim ministrom 50 dolarjev;

za konzultacijo s finančnim ministrom 50 dolarjev;

za konzultacijo s kabinetom brezplačno;

potne dijete v Jeruzalem in iz Jeruzalema nazaj via Egipt, Alžir, Gibraltar in Cadiz 14.000 milj. a 20 centov 2800 dolarjev;

plača tajnika senatnega odseka za školjkoslovje, 6 dni, na dan 6 dolarjev, 36 dolarjev.

Skupaj 2986 dolarjev.

Nobene postavke tega računa mi niso pla-

* Poslanci teritorijev si zaračunavajo potne dijete tja in nazaj, dasi jih ni nikoli več nazaj, če so enkrat tu. Zakaj so mi zavrnilo potne dijete, presega mojo pamet.

vali proti temu predlogu. Vkljub temu pa je bil predlog v odseku sprejet. S tem je priznано, da je dolžnost države, skrbeti za brezposelne.

Nadalje so naši poslanci v proračunskem odseku stavili **železničarske zahteve**, predvsem pa dveletno napredovanje za sluge in avtomatiko za delavce. Več smo o tem že poročali v zadnji številki našega lista.

Pa tudi **reformo poslovnika** za parlament je neodoljiva potreba, ker bi se s pametno reformo moglo zabraniti zločinske obstrukcije.

Tako je obstrukcija za nekaj časa preprečila važna dela zbornice, kjer gre za potrebo ljudstva.

Službena pragmatika za državne nastavnice je končno vendar uzakonjena. Boj zanjo je trajal nad dve leti.

Domobranksko artiljerijo se bo letos zopet znatno povečalo. Ustanovi se na novo osem divizijskih in osem polkovnih štabov. Domobrankska artiljerija bo štela 700 gažistov, 9000 mož in 5000 konj, medtem ko je do začetka tega leta štela 272 gažistov, 3854 mož in 2008 konj. Povečanje je torej veliko.

Na Dunaju so razkrili velikanske **volilne sleparije klerikalcev**, ki so sleparili kar na debelo. Sleparstvo je bilo v vse panoge tako izvedeno, da so morali pri volitvah dobiti večino, četudi je faktično niso imeli. Največ so obdelovali vrnjene izkaznice. Kupovali so si volilne sleparje, ki so šli po šestnajstkrat volit. V tej stroki menda na celem svetu ni dunajskim kristjanom enakih. Čedne manipulacije je razkril neki odpuščen uradnik pri dunajskem sodišču.

Italijanski železničarji so pred kratkim hoteli poslati deputacijo h generalnemu ravnatelju, da mu naznani zahteve radi zboljšanja plač. Generalni ravnatelj pa ni hotel sprejeti deputacije. Vsled tega je razburjenost med železničarji velika.

Železničarska stavka v Južni Afriki je potlačena. Kar se mogotcem ni posrečilo s poštenim postopanjem, so dosegli s krutim nasiljem. Deset delavskih voditeljev so odpeljali v pregnanstvo. Cenura pa strogo pazi, da bi se ničesar ne izvedelo o tem. Voditelje so o polnoči pripeljali iz Transvaala v Durban, kjer so jih hitro spravili na parnik, ki je takoj odplul. Ko se je o tem zvedelo, je zavladalo silno razburjenje med delavstvom, ki se mu pridružuje tudi napredno časopisje. Nasilje sta povzročila ministra Botha in Smuts. Vsi trezno misleči krogi smatrajo odredbo južnoafriške vlade kot nepostavno. Dvigajo se povsod glasni protesti.

čali razen malenkosti 36 dolarjev tajniške plače. Finančni minister, ki me je preganjal do zadnjega hipa, je s svojim peresom prekrizal vse ostale postavke in pripomnil na robu: »Se ne dovoli.« S tem so se odločili končno za strašno alternativo. Državni dolgovi se ne priznajo! Narod je izgubljen. Pač je predsednik republike obljubil, da omeni mojo zahtevo v svoji poslanici na ljudsko zastopstvo in da jo priporoča v plačilo s prvim denarjem, ki ga prejme država na račun alabamskih odškodnin: ali pa ne pozabi svoje obljube? In dalje: ali ne pozabijo name, kedar bodo plačane alabamske odškodnine? Še drugačni državni upniki bodo pozabljeni, kedar bodo plačane alabamske odškodnine.

Za enkrat sem končal svoje uradno življenje. Tisti tajniki, ki se dajo ociganiti, pa naj ostanejo v uradu. V departmentih jih poznam cele čede; nikogar od njih ne obveščajo, kdaj bo kabinetna seja; nikogar ne vprašujejo prvaki naroda za svet zastran vojne ali financ ali trgovine — kakor da ne bi bili v zvezi z vlado, in kateri vzlic temu dan za dnem vztrajajo v svojih uradih in delajo! Dobro vedo, kakšnega pomena so za ves narod, in nezavedno kažejo to v svojem vedenju in v načinu kako naročajo v restavracijah svoja jedila — ampak vseeno delajo.

Poznam nekoga, ki lepi vse mogoče drobne izstrižke iz listov v posebno knjigo — časih celo osem do deset izstrižkov na dan. Dobro ne dela, ampak dela, kakor more. Strašno naporno je. Du-

Ogrska дума se je te dni pečala z železničarsko pragmatiko. Pogajali so se hrvatski meščanski poslanci s Tiszo radi jezikovnega vprašanja na hrvatskih železnicah. Kakor pa kaže, ostane vse pri starem. Železničarji bodo tlačeni in zatirani slejkoprej.

Med postajami Mali Turnwal in Buda-Or (Ogrska) je dohitel en osobni vlak drugega ter zavozil vanj. Trije potniki so bili težko, pet pa je bilo lahko ranjenih.

Med Novim Jorkom in Altonom (Amerika) je brzovlak skočil s tira. 50 oseb je baje mrtvih, mnogo pa deloma težko, deloma lahko ranjenih.

Gradi se telefonsko omrežje s središčem v Elbasanu (Albanija). Tam že imajo avstrijske šole, pošte, bolnišnice, hotele, avtomobilske zveze itd. Skrbi se zelo za Albance, dočim morajo železničarji in delavstvo sploh v Avstriji stradati. Škoda, da nismo Albanci!

Finančni škandal juž. železnice.

Zadnje mesece je postalo vprašanje sanacije južne železnice zopet aktualno. Sicer pa se ta zadeva vlačí že leta in leta in je predmet prepira v finančnih in vladnih krogih. Če se hoče zadevo prav razumeti, je treba nekoliko osvežiti nekaj reminiscenc iz zgodovine južne železnice.

Južna železnica je bila ustanovljena, ko so Windischgrätz, Schwarzenberg, Radecki in Jelačić v morju krvi zadušili revolucijo iz leta 1848, in ko je rimski klerikalizem po konkordatu zagospodoval v Avstriji. Tista vlada, ki je s papežem sklenila konkordat, je prodala južno železnico z lombardsko-benečanskimi progami vred družbi kapitalistov, iz katere je pozneje izšla južnoželezniška družba. Tej skupini kapitalistov sta načelovali pariška in dunajska banka Rothschild. Kakor je vlada ravnala z interesi države pri konkordatu, tako je postopala tudi pri prodaji južne železnice. Lombardsko-benečanske železnice, katerih zgradba je stala državo 50 milijonov lir, se je prodalo družbi za 100 milijonov lir; progo Dunaj—Trst, ki je stala državo 150 milijonov goldinarjev, je pa družba dobila za 100 milijonov kron. Vrhutega pa je družba še lahko večji del kupnine ostala dolžna, ne da bi za ta dolg plačevala obresti!

Rothsildova banka, ki je od prvega dne gospodarila na južni železnici, je napotila družbo, da zadosti veliki potrebi denarja s tem, da izda triodstotne vrednostne papirje, takozvane prioritete. Nominalna vrednost teh prioritet je bila 200 goldinarjev; na borzi pa se jih je mnogo ceneje pro-

hamorno delo je. In vendar dobiva le 1800 dolarjev na leto. S svojimi možgani bi mladi mož v drugem poklicu lahko nagrmadil tisočake dolarjev na tisočake, le če bi hotel. Ampak ne — njegovo srce ga vleče k domovini, in služiti ji hoče, dokler ni vsa prepleljena poslednja knjiga.

In tajnike poznam, ki sicer ne znajo prav dobro pisati, ampak znanje svoje polagajo le velikodušno domovini pred noge in se za letnih 2500 dolarjev mučijo in ubijajo. Kar napišejo, morajo drugi tajniki pogosto še enkrat napisati; ampak če človek žrtvuje domovini vse svoje znanje, ali se more domovina pritoževati nad njim?

Ampak poznam tudi tajnike ki pravzaprav niso tajniki in ki le čakajo na nameščenje, čakajo in čakajo — potrpežljivo čakajo na priložnost, da pomagajo svoji domovini — in za čakanje dobe le po 2000 dolarjev na leto. To je žalostno — zares žalostno. Če ima član kongresa prijatelja, ki ima velike sposobnosti in mnogo znanja, ampak nič opravila, v katerem bi jih koristno vporabljal, ga podari svoji domovini in mu priskrbi tajniško mesto v ministrstvu. In tam dela mož vse svoje žive dni kakor suženj boreč se z dokumenti za svoj mili narod, ki nanj nič ne misli in z njim nič ne sočustvuje — in vse to za 2000 ali 3000 dolarjev na leto. Kedar dokončam svoj seznam vseh v najrazličnejših departmentih nastavljenih tajnikov s podatki o tem, kaj delajo in kaj dobe, se pokaže, da je tajnikov še za polovico premalo in da dobe tajniki polovico premalo plače.

dajalo. Južna železnica je dobila samo 95,8 goldinarjev za prioritete, ki jih mora sedaj plačati z 200 goldinarji. Velik del teh prioritet je pridobila Rotšildova družina. Ko je pa kurz močno narasel, je ta družina prodala del prioritet z dobičkom mnogih milijonov. Rotšild je torej napram južni železnici v dvojnem razmerju: železnici gospoduje kot nje glavni delničar in je obenem nje glavni upnik kot lastnik velikega dela prioritet. Rotšild je torej izrabljal to svojo moč ter grabil čim največji profit. Južnoželezniška družba je namreč dolžna lastnikom tridestotnih prioritet plačevati polletno obrestni znesek 3 gold. ali 7,50 frankov. Takrat, ko se je izdalo prioritete, so bili 3 goldinarji približno toliko vredni kot 7,50 frankov. Polagoma pa se je razmerje med francosko in avstrijsko veljavo temeljito izpremenilo; 3 goldinarji so bili vredni samo še 6 frankov. Južna železnica bi imela pravico, da bi plačevala samo tri goldinarje, plačevala pa je 7,50 frankov — glavni delničar je dosegel, da je dobival za četrtino več, nego je bil opravičen zahtevati. Tako so prioritete vedno bolj vsesavale dohodke železnice. Prioritetni dolg železnice znaša danes nič manj kot 2046,5 milijonov kron. Za obrestovanje tega dolga je treba 61,8 milijonov kron na leto; k temu prispevajo avstrijska, ogrska in italijanska vlada 30,2 milijonov. Ostanek pa se komaj krije iz obratnih prebitkov. Za plačevanje prioritetnega dolga, za najpotrebnejše investicije in za delničarje ne preostaja ničesar, **ker ves prebitok roma v blagajne prioriteterjev, pred vsem pa Rotšilda.** Upniki družbe so bili preveč požrešni. Podjetje so tako izsesali, da vkljub visokim tarifom in nizkim plačam more komaj še zmagovati dolgove. Če južna železnica postane bankrotna, pride Rotšild ob denar. Raditega letajo upniki k finančnemu ministru in zahtevajo pomoči od države. Država sicer še nikdar ni plačala delavčevih dolgov pri branjevcu, pač pa naj bi prevzela dolgove južne železnice, samo da Rotšildova družina nič ne izgubi.

Pred dobrimi tremi leti je krščanski pobožni Leonovi družbi dvorni svetnik pl. Loehr govoril o čisto materijalnem položaju južne železnice. Nastopal je proti splošno razširjenemu mnenju, da se je južno železnico odrlo s prioriteta, in da bi to bil vzrok nje finančnega poloma. Trdil je nadalje, da četudi država ne bi prevzela plačila dolgov južne železnice, naj bi vsaj na svoje stroške napravila potrebne investicije ter nabavila obratna sredstva, ki bi jih posodila južni železnici.

Izvajanja gospoda dvornega svetnika je katoliška družba burno odobrvala. Krščansko socialni poslanec Wittek je bil takoj pripravljen nabaviti bankrotni železnici državno pomoč, če bi »obvezničarji« kaj popustili v svojih zahtevah. Rekel je, da mora država priti železnici na pomoč, ker »**ravno najsolidnejši in najodličnejši francoski kapitalisti gojijo posebno ljubezen do vrednosti južne železnice, tako, da bi z nje bankrotom bil izpodkopen avstrijski kredit v Franciji.**« Dvorni svetnik Ploj pa je pozdravljal dejstvo, da se je končno zavrnilo »neosnovane obdolžitve Rotšildove rodine«. »Židovski velekapitalisti« so res lahko zadovoljni s »krščanskim socializmom«.

Nežna skrb izrecno klerikalne družbe za interese Rotšildove skupine pa najde svoj popolen odraz v takozvanem južnoželezniškem dogovoru. Dogovor med državo in južnoželezniškimi interesi obstoji namreč v državni garanciji so obvezničarji velikodušno pripravljeni 13 odstotne južnoželezniške prioritete 500 frankov znižati na 310 frankov. Zato pa dobi južnoželezniška družba v Franciji 620 milijonov frankov posojila. Tega pa bi južni železnici ostalo 100 do 150 milijonov, dočim bi se državni blagajni izročilo 350 do 400 milijonov frankov. Južna železnica si torej izposodi denar in od tega posodi okoli 400 milijonov državi. Na ta način postane država indirektno dolžnik francoskih kapitalistov, ker nove militaristične zahteve silijo državo, da poišče denar v vsaki okolnosti. Da so s to kupčijo francoski obvezniki zadovoljni, dokazujejo finančne rubrike meščanskega časopisja.

Država dobi sedaj denar, kakor kakšen lahkomiseln upravljavec, ki vzame denar pod vsakim pogojem, a zato prevzame jamstvo za posojilo, ki ga pa najme južna železnica. S pogodbo

je zadovoljna država, še bolj pa kapitalisti. Za osobe južne železnice pa nastanejo novi viri težkoč. Pogodba vsebuje namreč tudi določbo, s katero se južna železnica obveže, delati izdatke le z izrecnim dovoljenjem državnoželezniške uprave. Osobe bo torej v vsem svojem stremljenju za zboljšanja moralo računati z novimi zaprekami in odporom. To pa je določba, o kateri bo tudi osobe izreklo svojo tehtno besedo. Da bi se le-to moralo pokoriti za stare grehe in posledice kapitalističnega oderuštva in da bi plačevalo levji del stroškov, je stvar, ki pač ne bo šla tako gladko. Južni železničarji bodo morali ostati čuječi, če hočejo pri sanacijski akciji varovati interese svoje bodočnosti.

Z južne železnice.

Uvedba ugodnejšega zaračunavanja službenega časa za vlakospremno in strojno osobe, veljavno od 1. januarja 1914.

Za vlakospremno osobe, včlanjeno v pokojninski sklad za sluge se je s 1. januarjem 1914 uvedlo isto zaračunavanje službenega časa, kakor ga ima strojno osobe. Za dve v vožni službi dovršeni leti od 1. januarja 1914 naprej se bo računalo tri leta, pokojnina pa znaša od osem vračunanih službenih let 35 odstotkov letne plače in postranskih prejemkov, od katerih je član nazadnje imel plačevati prispevke. Za deveto in deseto leto narašča pokojnina po 2,5 odstotkov in potem po desetem letu po 2 odstotka na leto. Dosedaj za vlakospremno osobe obstoječe naraščanje po 1,25 odstotkov za šest mesecev po osmem in devetem službenem letu se več ne vrši, ker tudi pri strojevodjih doslej ni obstajalo.

Po dosedaj veljavnih določbah dosežejo vlakospremljevalci z 31 leti in 6 meseci polno 100 odstotno pokojnino, po določbah, veljavnih od 1. januarja 1914 pa že po 26 letih in 10 mesecih, kar znači krajšanje za štiri leta in osem mesecev.

Če se pri zaračunavanju službenega časa dobi ostanek službe v vožni službi, ki znaša manj nego dve leti, se ta čas računa ravno tako kakor služben čas tistih članov, ki ne pripadajo vlakospremnemu, oziroma strojnemu osobju, to je: 2,4 odstotkov na leto, odnosno 0,2 odstotkov na mesec. Ravnotako se tudi dodatek let k službeni dobi v slučaju nezgode računa enkratno in sicer 2,4 odstotkov na leto, dočim se ga je doslej računalo z 2,8 odstotki. Nastavek 2,8 odstotkov v bodoče ne bo več upravičen, ker izgubi podlago.

Službeno dobo vlakospremnega osobja, ki se jo je dovršilo do 1. januarja 1914 v skladu, se računa po dosedanjih določbah pravil.

Za ugodnejše zaračunavanje morajo člani in depoziterji sklada, v kolikor pripadajo vlakospremnemu osobju, od 1. januarja 1914 plačevati namesto dosedanjega 4 tri četrtine odstotnega prispevka 60 odstotni prispevek, oziroma depozit. Višji znesek se obvezno uvede tudi za tiste uslužbenke, ki so že pred 1. januarjem 1914 bili člani sklada za sluge.

Družba ni hotela plačevati skladu višjega prispevka kot doslej.

Na odborovi seji pokojninskega sklada 17. decembra 1913 se je izvoljenim odbornikom, zlasti pa izvajanjem sodrugov Scherbauma in Nadlerja posrečilo pripraviti generalnega ravnatelja v to, da je privolil, da bo družba v bodoče koncem vsakega leta plačevala znesek, ki je enak svoti vseh v pretečenem letu dotečenih štiridestotnih, šestdestotnih in sedemdestotnih prispevkov članov (§ 4, točka 1.).

Kot prehodno določbo se ugotovi načelo, da se za prehodno dobo vporablja stare določbe tam, kjer so ugodnejše.

Vlakospremljevalci, ki jim je na podlagi doslej veljavnih računskih norm z 31. decembrom 1913 manjkala le še efektivna doba največ dveh let do dosege polne pokojnine, plačujejo tudi še nadalje za čas svoje aktivnosti samo 4 in tri četrtine odstotni prispevek, ker se pri njih že ve, da bi od uvedbe ugodnejšega vračunavanja ne imeli nobenega dobička, ker nastopi isti šele po polnih dveh letih (to je 1. januarja 1916). Tu omenjeni vlakospremljevalci pa dosežejo polno pokojnino že 31. decembra 1915. Službeno dobo od 1. januarja

1914 naprej se bo tem članom zaračunalo po dosedanjih normah (torej enkratno z 2,8 odstotki na leto itd.).

Vsi drugi člani pokojninskega sklada pa so obvezani od 1. januarja 1914 naprej, da plačujejo šestdestotne prispevke. Pri ravno omenjenih članih, ki od 1. januarja 1914 do vstevši 1. decembra 1915 stopijo v pokoj, ali umrejo ter se njih zaostali izplačuje pokojnino, ali pa če se jim odpove službo, se zaračuna od 1. januarja 1914 do vstevši novembra 1915 dovršeno dobo v vožni službi po dosedanjih normah za vlakospremno osobe (enkratno 2,8 odstotkov). Pri tem pa velja načelo, da znaša pokojnina po osmih zaračunanih službenih letih 35 odstotkov in tako naprej do 40 odstotkov, torej tudi za 6 mesecev 1,25 odstotka.

Priznati se mora, da vkljub višjemu prispevanju nazadnje omenjenih članov zanje ne nastopi ugodnejše zaračunavanje od 1. januarja 1914 do njih izstopa, a se tudi ne more naprej vedeti, kateri izmed njih bodo izločeni v letih 1914 in 1915. Raditega tudi ni vzroka za povračilo razlike med vplačanim 60 odstotnim prispevkom in prejšnjim 4 in tri četrtine odstotnim.

Povračilo prispevnih prebitkov se bo vršilo le pri tistih članih, ki so bili 1. januarja 1914 bolni ter izstopijo iz aktivnosti, ne da bi bili zopet nastopili službo. Prispevne razlike se povrača brez obresti.

Članom, ki izstopijo v omenjeni dobi (1. jan. 1914 do vstevši 1. dec. 1915), se ima računati do datek let z 2,8 odstotkov. Pri tem je omeniti, da pritiče članom tudi pri računanju z 2,4 odstotki na vsak način polna pokojnina. Radi enotnosti pa se priporoča normiranje 2,8 odstotkov.

Zaračunavanje službenega časa za strojnovožno osobe.

Za strojnovožnemu osobju pripadajoče člane pokojninskega sklada za sluge se bo tudi od 1. januarja 1914 naprej dve polni, v službi na lokomotivi dovršeni leti računalo za tri. Pokojnina znaša po preteku osmih zaračunanih službenih letih 35 odstotkov letne plače in postranskih prejemkov, od katerih je član nazadnje imel plačevati prispevke, potem narašča za deveto in deseto zaračunano službeno leto po 2,5 odstotkov, po desetem zaračunanem službenem letu pa za 2,3 odstotkov na leto. Naraščanje po 1,25 odstotkov za šest mesecev po osmem in devetem letu se nadalje ne vrši kot doslej.

Po dosedaj veljavnih določbah dosežejo strojevodje s 26 leti in 10 meseci, po novih, od 1. januarja 1914 veljavnih določbah že v 24 letih in 1 mesecu (to je skrajšanje za 2 leti in 9 mesecev) polno pokojnino. Če se pri zaračunavanju na lokomotivi dovršenega službenega časa najde ostanek manj kot dve leti, se ta čas računa kakor služben čas tistih članov, ki ne pripadajo strojnemu, oziroma vlakospremnemu osobju, to je z 2,4 odstotki na leto ali 0,2 odstotka na mesec. Ravno tako se računa dodatek k zaračunani službeni dobi vsled nezgode enkratno kot doslej in sicer z 2,4 odstotki na leto. Tisto službeno dobo, ki je v skladu dovršena, se računa po dosedaj veljavnih določbah.

Za ugodnejše zaračunavanje morajo člani in depoziterji sklada, v kolikor pripadajo strojnovožnemu osobju, od 1. januarja 1914 namesto dosedanjega šestdestotnega prispevka plačevati sedemdestotni prispevek, oziroma depozit. Zvišani prispevek bo obvezno uveden tudi za tiste uslužbenke, ki so bili že pred 1. januarjem 1914 udeleženci sklada za sluge. Družbin prispevek bo istotako znašal 7 odstotkov. Kot prehodno določbo se ugotavlja norma, da se vporablja za prehodno dobo stare določbe tam, kjer so ugodnejše.

Strojevodje, ki jim je na podlagi dosedaj veljavnih norm za zaračunavanje z 31. decembrom 1913 manjkala efektivna deležna doba največ dveh let za dosego polne pokojnine, plačujejo tudi nadalje za dobo svoje aktivnosti samo šestdestotni prispevek, ker se pri njih že sedaj ve, da od ugodnejšega zaračunavanja ne bodo imeli nobene koristi, ker nastopi leta šele po polnih dveh letih, to je: 1. januarja 1916. Tu navedeni strojevodje pa dosežejo že poprej polno pokojnino in sicer najkasneje 31. decembra 1915, ko dosežejo 26 let in 10 mesecev.

Službeno dobo od 1. januarja 1914 se bo tem članom do njih izstopa zaračunalo po dosedanjih normah (2 odstotka na leto itd.).

Vsi drugi člani strojnovožnega osobja pa so od 1. januarja 1914 obvezani za plačevanje sedemodstotnih prispevkov. Tistim članom pa, ki so bili 1. januarja 1914 v bolniškem stanju ter izstopijo potem iz aktivnosti, ne da bi zopet nastopili službo, se povrne razlika med prejšnjim godstotnim in vplačanim sedemodstotnim prispevkom, toda brez obresti.

Pri mnogih strojevodjih, ki jim je na podlagi dosedaj veljavnih norm 31. decembra 1913 pri njih efektivni deležni dobi manjkalo do dosege polne pokojnine več kot dve leti, so torej obvezani od 1. januarja 1914 naprej plačevati sedemodstotni prispevek. Tem se bo torej do 1. januarja zaračunalo po starem, to je 2 odstotka za računsko leto, za ostali del pa po novem, to je 2,3 odstotkov za računsko leto; končno za 2,15 odstotkov na leto za računsko tri leta, ki imajo za podlago tisti efektivni dve leti, ki sta pričeli pred 1. januarjem 1914 in končata šele po tem dnevu. Če pri izračunavanju službene dobe ostane še na stroju dovršen služben čas, ki znaša manj kot dve leti, oziroma manj kot osem mesecev, se bo ta čas enako kakor za čas pred 1. januarjem 1870, za katerega se je plačevalo samo 4 odstotke, ravnato normalno zaračunalo, kakor služben čas tistih članov, ki ne pripadajo strojnemu, oziroma vlakospremnemu osobju.

Strojnovožnemu osobju pripadajoči člani, ki so bili 1. januarja 1914 v bolniškem stanju in so potem izločeni iz družbene službe, ne da bi bili zopet nastopili službo, se brez obresti povrne razlika med svoto od 1. januarja 1914 do časa izločitve vplačanih godstotkov in svoto 6 odstotnih prispevkov, ki bi pod domnevo nadaljnjega obstajanja šestodstotnih prispevkov za strojnovožno osobje odpadli na dobo od 1. januarja 1914 do časa izločitve.

Prej omenjene temeljne poteze so vsebina VII. dodatka pravilom pokojninskega sklada. Dodatek je odobril upravni svet na svoji seji 18. septembra 1913, veljaven pa je od 1. januarja 1914. Vsak član pokojninskega sklada dobi svoj izvod.

Povodom te reforme se ne zviša prispevkov za druge člane, ki niso deležni zvišanega zaračunavanja.

Ta izjava generalnega ravnatelja pl. Weeberja podana na seji odbora pokojninskega sklada 17. decembra l. l. lahko služi v pomirjenje vseh članov pokojninskega sklada.

Obenem prosimo vse tiste člane pokojninskega sklada, ki še nimajo vseh vštevnih službenih let, da se takoj seznanijo z vsebino VI. dodatka in da pošljejo — četudi že zakasnelo — izjavo pokojninskemu odboru, da so pripravljeni plačevati godstotni prispevek, da s tem za slučaj eventualne predčasne smrti zavarujejo svojim ženam in otrokom pravico do pokojnine. Te prošnje je utemeljevati zakaj se ni ravnalo po roku do 31. marca 1913. Odbor bo v oziravrednih slučajih morda še ugodno sklepal. Že mnogo bede se je ublažilo z uvedbo te ugodne norme za vse osobje, ki pripada pokojninskemu skladu, radi česar naj nihče ne zamudi, da se tega posluži.

Kdo izmed poduradnikov ima pravico do zenačenja ostrin?

NADSPREVODNIKI, SKLADIŠČNI MOJSTRI, MESTNI MOJSTRI, KANCELISTI, RAZSVETLJAVNI MOJSTRI, TOLMAČI, PRISTANIŠKI MOJSTRI, KRMARJI, PODKRMARJI:

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2400 kron in imajo 30 ali 31 let definitivne službe, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 32 ali 33 letni definitivni službi dobe eno leto zenačenja ostrin;

ob 34 do 35letni definitivni službi dobe eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob definitivni službi 36 let ali še več, dobe dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2200 kron in imajo 28 ali 29 let definitivne službe, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 30 ali 31letni definitivni službi eno leto zenačenja ostrin;

ob 32 ali 33letni definitivni službi eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 34 in večletni definitivni službi dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2000 kron in imajo 26 ali 27letno definitivno službo, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 28 ali 29letni definitivni službi dobe eno leto zenačenja ostrin;

ob 30 ali 31letni definitivni službi eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 32 ali več letih definitivne službe dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1800 kron in imajo 24 ali 25 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 28 ali 29letni definitivni službi eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 30 in večletni definitivni službi dve leti zenačenja ostrin;

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1600 kron in imajo 22 ali 23 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 28 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1400 kron in imajo 20 ali 21 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 22 ali 23 letih definitivne službe eno leto zenačenja ostrin;

ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 26 in več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1300 kron in imajo 18 ali 19 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 22 ali 23 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 24 in več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1200 kron in imajo 16 ali 17 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 18 ali 19 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 22 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

STROJEVODJE:

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2800 kron in imajo 29 ali 30 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 31 ali 32 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 33 ali 34 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 35 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2600 kron in imajo 25 ali 26 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 27 ali 28 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 29 ali 30 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 31 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2400 kron in imajo 23 ali 24 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 25 ali 26 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 27 ali 28 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 29 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2200 kron in imajo 21 ali 22 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 23 ali 24 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 25 ali 26 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 27 in več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2000 kron in imajo 19 ali 20 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 21 ali 22 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 23 ali 24 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 25 in več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1800 kron in imajo 17 ali 18 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 19 ali 20 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 21 ali 22 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 23 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1600 kron in imajo 15 ali 16 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 17 ali 18 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 19 ali 20 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 21 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1400 kron in imajo 13 ali 14 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 15 ali 16 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 17 ali 18 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 19 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1300 kron in imajo 11 ali 12 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 13 ali 14 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 15 ali 16 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 17 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1200 kron in imajo 9 ali 10 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 11 ali 12 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 13 ali 14 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 15 in več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin. (Konec prih.)

Strokovna internacionala.

Armada strokovno organiziranega delavstva narašča od leta do leta, in vedno manjše postajajo vrste onega delavstva, ki se strašijo žrtev, ki jih zahteva strokovna organizacija, vedno več je pa onih, ki spoznavajo prednosti združevanja. »Organizacije so na vsak način povišale socialno in politično vrednost posameznika«, tako je označil delo organizacij bivši avstrijski justični minister Klein v svoji znameniti knjigi o organizacijah. Organizacije ne prinašajo delavstvu le materialne koristi kakor povišane mezde, skrajšani delovni čas, različne podpore itd., temveč ga dvigajo tudi kulturno, ker ga izobražujejo in ker mu vsled boljših gmotnih razmer odpirajo vrata do užitkov,

o katerih mislijo nekateri delavci vedno še, da so le za takozvane boljše ljudi.

Številke so suhoparne, ali zgovorne so. In številke, ki nam kažejo vojsko strokovno organiziranega delavstva, so glasen opomin kapitalizma, da mu vsaja v organiziranem delavstvu enakovredna sila, pa so tudi glasen opomin delavstvu, da vztraja v organizacijah in jih izpopolnjuje. Zadnja številka uradnega lista francoskega ministra za delo prinaša prav obsežno statistiko o gibanju strokovnih organizacij. Bavi se s številom članov, z dohodki in izdatki strokovnih organizacij in z njihovim premoženjem. Statistika končuje z l. 1912 in po njej posnamemo, da je bilo koncem leta 1912. v mednarodnih strokovnih organizacijah okroglo 14 milijonov delavcev. Na posamezne dežele pride naslednje število organiziranih leta 1912.:

Belgija	214.166
Nemčija	3.256.819
Finska	20.989
Francoska	1.498.920
Danska	128.224
Anglija	3.010.346
Italija	860.502
Nizozemska	189.030
Norveška	60.829
Grvaška	8.504
Avstrija	428.363
Ogrska	111.966
Švedija	87.024
Švica	86.313
Zedinjene države in	
Kanada	2.526.111
Avstralija	433.224

Leta 1911. je bilo po teh deželah 11 in tri četrtine milijonov organiziranih delavcev, čez leto že okroglo 14 milijonov. Vsekakor prav lep napredek. O premoženju organizacij poroča statistika francoskega ministra sledeče: Nemčija 111 milijonov frankov, Belgija blizu treh milijonov, Avstrija 15.800.000, Anglija 139 milijonov, Ogrska nad tri milijone, Švedija nad dva milijona, Norveška blizu dveh milijonov itd. Torej so organizacije delavcev prav dobro fundirane. Kdor prav razume vse te številke, bo vedel, koliko napornega dela je bilo treba, da se je zvrstila velikanska armada in vedel bo tudi, da je taka armada, ki je zgrajena na solidarnosti, na medsebojni pomoči, nepremagljiva. Še se da povečati ta armada, ni še dosegla viška, ni še objela vseh delavcev. Zato pa bodi dolžnost vsakega izmed nas: Izgraditi te bojne čete.

Železničarji in delavci, pozor!

V smislu § 9. pravil poklicno združne zavarovalnice zoper nezgode na avstrijskih železnica se vršijo v kratkem volitve delegata in njega namestnika v prej navedeni zavod za področje **c. kr. priv. južnoželezniške družbe**.

Eksekutiva organiziranih železničarjev v Avstriji se obrača tudi topot do vas, cenjeni tovariši in sodrug, da storite vse za izvolitev mož, ki vživajo vaše zaupanje in ki bodo neodvisno, smotno in odločno zastopali interese revnih, v službi ponesrečenih železničarjev. Vaša volitev pa bodi ob enem ponovni protest proti nameravanemu poslabšanju nezgodnega zavarovanja od strani vlade.

Potrebno je torej, da je vaša volitev soglasna. Priporočamo vam spodaj navedena kandidata.

Ne dajte se motiti po nobenih vplivih. Nastopajte odločno za priporočena kandidata ter združite svoje glasove na nju.

Kandidata sta:

Kot delegat:

HENRIK ZWENK,

strojevodja, Bruck n. M.;

kot namestnik:

ROBERT SCHERBAUM,

vlakovni revizor, Dunaj.

Eksekutiva organiziranih železničarjev v Avstriji.

Dopisi.

Jesenice. Sirovost klerikalnega krčmarja.

28. januarja t. l. si je postajni delavec Ivan Košnjak v službi na jeseniškem prekladišču zlomil nogo. Železniški nadzdravnik g. dr. Kogoj mu jo je obvezal in potem so ga prenesli v voz k vlaku št. 1713, s katerim se je potem odpeljal v bolnišnico v Ljubljano. Med tem pa se je vest o nesreči raznesla po Jesenicah in je prišla tudi na uho gostilničarju Taucarju, pri katerem je bil J. Košnjak na hrani. Ta gospod pa se je požuril, prišel je na postajo in šel v voz, v katerem je ležal ponesrečenec. Zahteval je od njega, da naj mu podpiše račun od hrane za tekoči mesec. Navzoči železničarji so mislili, da je klerikalni krčmar prinesel ponesrečencu okrepčilno sredstvo — pa so se motili. Klerikalnemu gostilničarju je šlo samo zato, da bi si čimprej zagibal denar za hrano, katero mu je dajal v tekočem mesecu.

Navzoči postajni mojster, g. Hafner, ki je to opazil, je opozoril tega nasilneža na njegovo nečedno postopanje. Potem pa mu je sprevodnik pri vlaku zapovedal, naj zapusti ranjenca in voz. Šele po dolgem prerekanju se je ta delavski »priatelj« odstranil.

Taucar je zagrizen klerikalec in pri vsaki priložnosti se pokaže železničarskega, oziroma delavskega nasprotnika.

Železničarji, delavci! ta slučaj vam je zadosti jasno pokazal, s kom imate opraviti —

Opčina. Tukajšnja krajevna skupina naše organizacije in pa podružnica »Ljudskega odra« sta skupno priredili lepo veselico, ki se je vršila 7. t. m. Obisk je bil nepričakovano velik in vsi posetniki so bili prav zadovoljni s priredbo. Stalo je mnogo truda in skrbi, ter požrtvovalnega dela sodrugov odbornikov. Vsem, ki so pripomogli k lepemu uspehu izrekamo na tem mestu najtoplejšo zahvalo. Pozabiti pa pri tem ne smemo marljivih godcev in pa gospoda kapelnika Ferluge.

Članom obeh organizacij pa priporočamo marljivo in vztrajno delo za izobrazbo in svoje organizacije, da bo sad našega delovanja tem lepši.

Naše izobraževalno delo lepo napreduje. V teku je več učnih tečajev, ki smo jih prej vedno pogrešali. Člane pa pozivljamo, da se učnih tečajev, zlasti pa petja, redno udeležujejo.

Vse člane, ki še imajo izposojene knjige, vabimo, da jih vrnejo podružnici »Ljudskega odra«, da jih bomo mogli zopet zamenjati za druge.

Sežana. 29. m. m. bi se bila kmalu zgodila velika nezgoda na progi med Divačo in Sežano. Okoli 4. ure popoldne so šli delavci od čuvajnice št. 820 z železniškim vozičkom in orodjem proti Divači. Ko so prišli v bližino čuvajnice št. 817, je opazil delavec Valentin Kariž, da je na istem tiru zlomljena tračnica. Hitro je eden izmed delavcev stopil v čuvajnico, da potom telefona o tem obvesti postajo Divača. Obvestilo se je tudi Sežansko postajo, odkoder je po istem tiru imel priti vlak. Pravočasno se je še zamenjalo tračnico, tako da je samo tovorni vlak št. 942 moral voziti po nepravem tiru. — Če bi delavec ne bil pravočasno opazil poškodbe, bi se bila lahko zgodila nesreča, ki bi stala mnogo človeških žrtv. Tu se vidi, kam dovaja napačno varčevanje železniške uprave. Osobje je preobloženo z delom; vrhutega pa je železnica odpravila večino prožnih čuvajev ter namestila prožne obhodnike, samo da bi več prihranila. Ampak če na eni strani prihrani stotake, pa utegne na drugi strani izdati tisočake za razne nezgode. Pri vsem tem pa je prožnim obhodnikom dodeljeno vse preveč proge, da je niti pri najboljši volji ne morejo natanko preiskati. Vrhutega pa se vse preveč varčuje z materialom. Če bi torej omenjeni delavec ne bil pravočasno zapazil poškodbe, bi morala železniška uprava prav globoko seči v žep, da poplača varčevanje na nepravem mestu.

Verd. Človek bi mislil, da je naš položaj res zavidanja vreden, ker se o naši postaji tako malo sliši. In vendar imamo tu pravi pek. Vsi tukajšnji železničarji so pod nekakim nadzorstvom blage Dulcineje, ki hoče vsem zapovedovati Dulcineja (menda bi bilo bolj prav Ksantipa), pa je »blagorodna gospa Ana Degen, soproga postaje-

načelnika na Verdu«. Tako namreč se glasi nje naslov na ovitku »Domoljuba«, ki ga dobiva. — Mi bi se ne brigali zanjo, če bi nas ona pustila v miru. Toda svoj nos vtika v zadeve, ki ji prav nič niso mar. Člane naše organizacije nagovarja, naj bi izstopili ter pripoveduje, da dela organizacija samo za take kot je njen mož. (Tu pa moramo opozoriti, da g. Degen ni organiziran.) Pa če bi že prodajala samo svojo nevednost, naj bi že bilo, ali vtika se tudi v službene stvari. Tu se opaža, da si gospa soproga prilašča hlače in hoče povelevati. Če ji kdo ne ugaja, gre takoj k svojemu možu ter mu pravi: »Franci, tega moraš naznati; to zahtevam jaz. In če ga ti ne boš, ga bom pa jaz; prmojduš, da ga bom.« — In res se je njej dosti zahvaliti, da se je pod njenim vplivom marsikaj izpremenilo. Tudi med strankami dela ta ženska vedno zgago in prepir. Hujška in ščunje drugega proti drugemu, naj ne priskočijo na pomoč svojemu tovarišu, ki je v sili. Za danes se omejimo samo na to, ali če v bodoče ne bo miru, bomo pa ravnateljstvo opozorili na stvari, ki se dogajajo na tukajšnji postaji. Gnjllega je dovolj. Gospodu načelniku pa priporočamo nekoliko več eneržije napram njegovi »boljši polovici«.

Domače vesti.

Srbske dobave tračnic. Posledice naše razumne balkanske politike postajajo vedno bolj občutne. Šele pred kratkim se je izvedelo, da je srbska vlada naročila 1650 vagonov železniških tračnic pri neki francoski delniški družbi, vkljub temu, da je avstrijsko podjetje, alpinska montanska družba stavilo najcenejšo ponudbo. To pa ni prvi slučaj preziranja avstrijske industrije pri srbskih dobavah. Že prej se je državno tekstilno dobavo v Belgradu oddalo inozemstvu, vkljub temu, da je zmožna avstrijska tvrdka stavila najcenejšo ponudbo. Odkar smo oblagodarjeni s carinskim tarifom, ki so ga narekovala povelja agrarcev z vstrajnim sodelovanjem krščanskih socialcev in raznih nacionalcev, je vidno raslo na Balkanu nam sovražno razpoloženje. Položaj pa se je poostiril vsled balkanskega pustolovstva naših črnožoltih naravnost do strastnega sovraštva. To pa je tudi vzrok, da medtem ko je pri nas kriza in brezposelnost, gredo srbska naročila drugam. To je zares draga zabava, ki jo pa žalibog mora plačevati delavstvo s stradanjem in pomanjkanjem.

Spomenik Schuhmeierju. 11. t. m. je bila obletnica Schuhmeierjeve tragične smrti. Preteklo je leto, odkar je zavratni morilec končal življenje enemu najboljših iz proletarske armade. Priljubljenemu sodrugu sa na otakrinskem pokopališču na Dunaju postavili krasen nagrobni spomenik, ki je bil slavnostno odkrit 8. t. m. O slavnosti odkritja se poroča z Dunaja: K odkritju spomenika so se zbrali zastopniki različnih organizacij, Schuhmeierjevi sorodniki in njegovi osebni prijatelji. Poleg teh so bili navzoči državni poslanci sodrugi: Sever, Volekrt, David, dr. Ellenbogen, Tomschik, Skaret, Bretschneider, Polke, Reumann in Leuthner. Slovesnosti so se udeležili tudi univerzitetni profesor dr. Tandler, zbornični svet. Mendl, odvetnik dr. Orenstein itd. Pevci so zapeli najprej žalobno koračnico iz Wagnerjeve opere »Götterdämmerung«. Potem je govoril sodrug dr. Ellenbogen, ki je dejal: »Komaj je minulo leto, ko nas je zadela grozna vest v dno srca, in še vedno krvavi rana. V Schuhmeierju smo gledali živo izraz velikanskih sil, ki spe v proletariatu. V njem je bilo živo to, kar drugače le slutimo in želimo iz vsega srca. Vzlet proletariata. Spomenik je le dokaz hvaležnosti tisočev, ki jih je vzgojil k višjemu stremljenju. — Dr. Ellenbogen je izročil nato spomenik v varstvo ottakrinskega delavstva. V imenu ottakrinskega delavstva je prevzel spomenik sodrug Sever. Pevci so zapeli »Pesem o delu« in s tem je bila slovesnost končana. Ko so izzveneli zadnji zvoki pesmi, so pa prišli v velikanskem sprevedu ottakrinski delavci in delavke in vsak je zagnal rdeč klinček na grob, da je bil kmalu ves pokrit z žarečimi cvetkami. Spomenik je postavljen prav na onem mestu, kjer je govoril Schuhmeier zadnje besede v slovo žrtvam 17. septembra.

Inozemstvo.

Amerika. Kapitalistična grabežljivost v železniškem obratu Zedinjenih držav. Letno poročilo »meddržavne trgovinske komisije« za leto 1912 se temeljito peča z neizglednimi na ameriških železnicah. Poročilo poudarja, da bi se dalo preprečiti mnogo nezgod ob uporabi primernih varnostnih priprav. V omenjenem letu je bilo 8215 železniških nezgod; leto poprej je bilo za 1675 nezgod manj, kar kaže, da število nezgod rapidno narašča. Polovica nezgod je povzročila slaba oprema železnice in vlakov. Pri neki nezgodi je komisija dognala, da je bilo 906 gnilih pragov na 147 tračnic dolžine. Na drugih mestih pa so bile tračnice tako rahle, da se jih je brez prevelike težave z roko odstranilo.

Pri železniških nezgodah je leta 1912 ponesrečilo vsega skupaj 180.123 oseb, med temi 10.585 smrtno. Mrtvih je bilo 318 potnikov, 3635 železničarjev in 6622 drugih oseb. Ranjenih je bilo 16.386 potnikov, 142.442 železničarjev in 10.710 drugih oseb.

V zadnjih 24 letih je na ameriških železnicah ponesrečilo nič manj kot 188.073 smrtno, 1.395.618 oseb pa je bilo ranjenih.

Izredno visoko število nezgod je pripisati pomankanju vsake varnostne priprave. V Ameriki pa tudi ne poznajo prepovedi hoje po železnici. Vrhutega je tam pravo priganjstvo doma. Izdanih je bilo sicer mnogo varstvenih zakonov, toda kakor povsod, se tudi v Ameriki kapitalisti ne brigajo zanje. Njim gre le za profit in višanje dividend.

Leta 1893, pred uvedbo avtomatičnega spenjanja voz, je pri tem poslu ponesrečilo 433 mož smrtno, 11.277 pa je bilo ranjenih. Leta 1911 pa je pri trikrat večjem obratu ponesrečilo le 209 mož smrtno in 2966 ranjenih. Zboljšalo se je potem znamenja in premikalni sistem.

Če pa vkljub temu še vedno narašča število nezgod, ni to pripisovati samo slabemu stanju železniških naprav, temveč še vse bolj brezmejnemu izkoriščanju ljudi. Promet narašča vedno bolj, število osebja pa ne.

Kapitalizem se ne briga za ljudi, če jih še toliko ponesreči ker mu je na razpolago še nešteta armada delavnih rok; in to toliko časa, dokler bo delavstvo raje poslušalo plačane kapitalistične hlapce namesto agitatorjev za strokovno organizacijo.

Kitajska. Veliki železniški načrti. Iz Londona prihajajo poročila o novih železniških načrtih na Kitajskem. Kitajska vlada se je pogodila z angleško železniško tvrdko Paulling, da ji zgradi iz Šasija ob Jangtsekianu v južnozpadni smeri v Singlifu v pokrajini Kveičou, železniško progo. Proga bo 800 angleških milj dolga. Tvrdka pa bo ne le zgradila železnico, temveč bo najela tudi posojilo. Proga bo tekla skozi zelo obljudene kraje in bo imela zvezo s starim železniškim omrežjem.

Ta železniški načrt pa ima še poseben pomen. Konec proge bo v skrajnem jugozpadnem kotu Kitajske, tik ob meji britanske kolonije Birma v zadnji Indiji. Tu pa so Angleži že davno poskrbeli za železnico. Najbrž ne bo dolgo trajalo, ko bodo angleško-indijske železnice zvezane z novo kitajsko železnico. Angleška vlada bo vsled te zveze dala zgraditi tudi zvezo med železnicami Prednje in Zadnje Indije, kar že dalje časa namerava. Tem potom bo ustvarjena železniška zveza iz Bombaja v Prednji Indiji do Pekinga, glavnega mesta Kitajske.

Toda še več: načrti angleških imperialistov gredo za tem, da bi po suhem zvezali Indijo z Egiptom. Južno Perzijo so si že zagotovili kot vplivno področje. Nameravane železnice pa niso samo narisane na zemljevid, temveč se jih že gradi. Zvezo z nastajajočimi maloazijskimi železnicami se že gradi. Na ta način bo nastala železniška zveza Kaire v Egiptu z vzhodno mejo Perzije. Manjka potem samo še srednji kos skozi Belužistan. Tehničnih težav pa tu ni; gre samo za to, da se železnico izpelje skozi revno deželo in da bi se radi tega ne obnesla. Če se pa posreči napraviti železnico iz Indije v Kairo, se bo zgradilo tudi ta del.

Na ta način bo morda že v prihodnjih desetih letih dogotovljena železniška zveza iz Egipta preko Sueškega prekopa, Male Azije, Perzije, Indije in Kitajske v Sibirijo.

Med tem pa se na tistem vrši delo v Afriki. Železnica, ki bo tekla iz Kapskega mesta na južnem koncu Afrike v Kairo, bo kmalu dogotovljena. Tako bo že v doglednem času mogoče se po železnici peljati od južnega konca Afrike v Sibirijo.

Tako kapitalizem neumorno ustvarja železno mrežo, ki obsega svet. V Angliji, deželi kupčenja kapitala, so nastali ogromni načrti. Gonilna sila teh načrtov pa je kar najenostavnejša: novo akumuliran kapital potrebuje nove naložbe, ter hoče imeti svoj delež na profitu, bodisi v Aziji ali Afriki.

Vsak novi železni tir, ki ga polože angleški inženirji, znači pritegnitev novih področij v vrtnec kapitalističnega vrvenja. Človeške mase, ki so prej mirno živele po šegah svojih očetov in dedov skozi stoletja, se nekako preplaši z žvižganjem lokomotive skozi njih dežele.

Ali odtlej pa se skokoma vrši revolucioniranje gospodarskih in življenjskih pogojev. Po tračnicah pride nov osvojevalec v deželo: kapitalizem. Mnogo osvojevalcev so že spoznali ljudje, ki prebivajo po neizmernem zemljišču od rta dobrega upanja pa tje do mrzle Sibirije. Ljudstva so prišla in zopet preminila. Toda novi osvojevalec, ki sedaj prihaja, je nepremagljiv in krut kakor nobeden poprej. Na mah zasušnji človeštvo in črpa iz njega ogromne dobičke.

Vemo pa tudi, da kapitalizem obenem revolucionira glave svojih sužnjev. V južni Afriki so sistematično stavkali iz Indije importirani kuliji, v Sibiriji pa rebelirajo delavci v zlatih rudnikih. Železni tir, ki bo v bližnji bodočnosti vodil iz Južne Afrike v Sibirijo, bo obenem prevodnik za električno iskro ideje za osvoboditev sveta iz kapitalističnega jarma.

Rusija. Gradba vojaških železnic ob meji. Kakor se poroča iz Pariza, je Rusija dosegla železniško posojilo dve in pol milijardi kron. Denar se bo porabilo za gradbo vojaških železnic ob avstrijski in nemški meji.

Grška. Zakon proti železničarjem. Grška vlada namerava zbornici predložiti zakonski načrt, ki naj bi zabranil zastoj prometa na železnicah v slučaju železniške stavke. Kadar bi bila stavka proglašena, naj bi se po tem načrtu vse vojaško-obvezne železničarje takoj poklicalo pod zastavo, da bi potem kot vojaki morali nadaljevati svojo dosedanje službo. Dokler pa bi železničarji opravljali svojo službo kot vojni obvezanci, bi dobivali samo vojaško plačilo in bi se jih odpustilo izpod zastave šele nekaj časa po končani stavki.

Socialni pregled.

Kapitalizem in cerkev.

Na kongresu anglikanske cerkve v Zedinjenih državah je govoril tudi socialistični škof Spalding iz Utahe. Če bi njegove globoko premišljene besede upoštevali tudi katoliški duhovniki v Evropi in Ameriki, bi jim to prav nič ne škodovalo. Škof Spalding je dejal med drugim:

»Molimo Boga v veliki cerkvi, kakršna je ta, v kateri smo zbrani, ali kar popolnoma pozabljamo na globoki prepad onkraj ceste. Gledamo bogato duhovniško obleko naših škofov in duhovnikov, ali prav nič ne mislimo na to, da imajo milijoni članov naše cerkve le cunje za obleko. Tukaj razpravljamo o teoloških vprašanjih, imenih in rekih, pa pozabljamo na milijone ljudi, ki zastoni zahtevajo mezdo, s katero bi lahko živeli. Razpravljamo o himnah in molitvah in pozabljamo, da ima na tisoče in tisoče naših someščanov pretežno srce, da bi peli, da je njihovo vero beda tako omajala, da so pozabili molitev. Brez pretiravanja lahko trdim, da znašajo letni dohodki vsakega udeleženca tega kongresa desetkrat več kakor povprečni zaslužek ameriškega delavca. To se pravi, da vsakdo od nas dobi na leto povprečno 3500 do 9500 dolarjev. Kako bi vam ugajalo, če bi morali živeti le z desetino te vsote? ... Če do-

biva vera denarno podpora, tedaj prihaja ta podpora od dobičkov kapitalistov, ne od mezd delavcev. Zato obstaja cerkev po sodbi razredno zavednega delavca le vsled daril kapitalistov, in cerkev omogočuje kapitalistom da izžemajo revne. Tudi dohodki iz lastne cerkvene posesti so mogoči le vsled ropa iz preteklosti. Zato sili misleči delavce samospoštovanje, da zametujejo to organizirano krščanstvo kakor dobroto, kakor zaničujejo vsled samospoštovanja vsako dobroto. Delavec misli: Kapitalist plačuje duhovnika, torej je kapitalist njegov gospod. Ali ne misli kapitalist prav tako? Kaj naj torej stori cerkev? Sprejme naj resnico, ki jo je razkrila delavska demokracija: Da je delo, ne pa kapital, temelj produkcije. Zahtevam, da gre cerkev v boj proti kapitalističnemu sistemu, ker kapitalistični sistem izkorišča moše, žene, celo otroke.»

Dobro je označil škof Spalding cerkev v službi kapitalizma. Ali najbrže bo ostal njegov klic brez odmeva pri sobratih v talarju, zakaj težko bi bilo cerkvi živeti brez kapitalizma. Cerkev je dandanes preslaba, da bi živela iz lastne moči, zato se mora opirati na drugo silo, kar pa seveda brez protiuslug ne gre. Zato pa uči cerkev: Hlapci in gospodje morajo biti, delavec bodi podložen svojemu gospodarju...

Tehnični pregled.

Brezžični brzojav v žepu. Ni še poteklo mnogo let, odkar je bil brezžični brzojav nova in težavna stvar, ki je bila celo za velik promet pripravna le pod gotovimi predpogoji. Sedaj pa ga bo lahko vsak nosil seboj v žepu. Iznajdena je namreč majhna priprava, imenovana ondofo (slušatelj valov), ki jo je možno vtakniti v žep, in ki more vsak čas služiti za vjemanje brezžičnih znamenj. Ondofon sestoji iz majhnega telefoničnega prejemalca, na katerem je pritrjen najditelj valov (detektor). Dve žici v dolgoti dveh metrov izpopolnjujeta pripravo, ki ni težja kot 195 gramov, torej se ne četrtil kilograma. Kdor se hoče poslužiti priprave, mu ni treba drugega, nego da pritrdi eno žico na plinovo, ali pa vodovodno cev, ki vodi v zemljo, drugo pa na anteno (pripravo, ki srka električne vale iz zraka). Da se dobi anteno, ni treba graditi posebnega stolpa, temveč zadostuje za manjše razdalje že ograja mostovža, žica električnega zvonila, ali pa okvir ogledala. Za večje razdalje je že treba nekaj metrov žice več. Na prostem zadostuje celo, če se vtakne nož v deblo kakega drevesa in zveže z žico, dočim se drugo žico položi na zemljo. Te možnosti je preiskusil iznajditelj, inženir Hurm sam. Ker pa je aparat še vrhutega prav po ceni, je upati, da se bo brezžični brzojav prav kmalu razširil.

O tej iznajdbi se še poroča, da je francoski inženir Justin Landry predložil astronomični družbi v Parizu model žepnega aparata za prejemanje brezžičnih brzojavov. Majhen prejemnik obstoji iz kristalnega zrna z ostjo iz utrjenega jekla, ter je pritrjen v telefonično slušalno pripravo. S to pripravo se je že napravilo poskuse za prenos naznanil iz Eifelovega stolpa v Parizu v najoddaljenejša kraja Francije. Pri tem se je uporabilo najraznovrstnejše predmete kot antene. V Parizu zadostuje že stik žice s kakršnimkoli kovinskim predmetom. V razdalji 40 do 50 kilometrov še zadostuje zveza priprave s strešnimi žlebi, kovinskimi ograjami, vrtnarskim orodjem in celo dežnik, za prejem brezžičnih znamenj iz Eifelovega stolpa. Na večje razdalje do 1000 kilometrov so za prejem še pripravne navadne brzojavne žice.

Pri tej priliki je Landry opozoril na naravne antene, ki so povsod na razpolago, zlasti drevje. Na razdaljo 80 kilometrov od Pariza zadostuje z žeblijem ali iglo na drevo pritrjena žica prejemnika, ali pa celo v zemljo zataknjen nož za prejem brezžičnih brzojavov iz Eifelovega stolpa. Priprava navešča tudi oddaljene nevihte. Ob taki priliki je v aparatu slišati šum, kakor če bi raztopljena kovina kapala v vodo. Aparat bo gotovo še velikega pomena.

Naročajte in podpirajte delavsko časopisje!

Gospodarski pregled.

Nove določbe pri zakonu glede osebnodohodninskega davka. Za delavce, ki bodo morali plačevati tudi od povišanega eksistenčnega minima osebnodohodninski davek, so izredne važnosti določbe točke 4., § 160. Ta paragraf določa, katere zneske sme davkoplačevalec odšteti od letnih dohodkov. Doslej je imel namreč le podjetnik pravico, odšteti vse one izdatke, ki so potrebni za doseg letnega dohodka. Točka 4., § 160 pa določa, kaj se sme odšteti od letnih dohodkov in sicer: 1. Prispevke za bolniške blagajne, prispevke za zavarovanje zoper nezgode, starost in invalidnost, prispevke za zavarovanje vdov in sirot in pokojnino ali prispevke podobnim zavarovalnim zavodom, če plačuje davčni obvezanec te prispevke za lastno osebo ali za svojo družino ali za svoje uradnike, nastavljenice, delavce in služabnike. 2. Prejemki mezd ali plač, ki ne presegajo 3000 K, smejo odšteti: a) prispevke, ki so potrebni za nabavo lastnega orodja in delavne obleke; b) izredne izdatke, ki so združeni pri delu v posebno nevarnih, neprekidnih nočnih obratih; c) voznino v delavnico in od delavnice domu in d) one prispevke, katere plačuje obvezanec **redno**, da si zavaruje podporo ob bolezni, ob porodu, brezposelnosti ali drugačni sili, **strokovnim društvom ali pomožnim blagajnam.** —

Določbe pod 2 a so zlasti važne za one stroke, kjer morajo delavci sami nabavljati orodje, ali za uslužbenke različnih strok, ki so obvezani, da nosijo posebno obleko v delavnicah. — Za delavce z nočnim delom velja določba 2 b, ker si morajo dostikrat kupovati hrano izven doma, tudi voznino (2 c) k delu in od teh mora plačevati mnogo delavcev. Stvar strokovnih organizacij je, da določi višino svote, ki je dovoljena po teh določbah, da se odšteje od letnih dohodkov in da uveljavi te dbitke pri davčni oblasti. — Izredne važnosti in velikega socialnopolitičnega pomena je pa določba pod 2 d, ker priznava zakon prispevke strokovnim organizacijam za potrebne izdatke za zavarovanje življenja. Vse delavce pa opozarjamo na to, da pravi zakon, da se smejo le prispevki, ki se **redno** plačujejo, odtegniti. To naj bo izpodbuda vsem članom strokovnih organizacij, da ne zaostajajo s plačevanjem prispevkov.

Za 25 odstotkov je življenje v Budimpešti ceneje, kakor po drugih mestih, ker ima budimpeštanska uprava vzorno urejeno prodajo življenjskih potrebščin in sili tako druge trgovce, da ne zahtevajo pretiranih cen. Da ima budimpeštanska mestna uprava lastne pekarnice, o tem je »Zarja« poročala že pred leti. Te pekarnice so se obnesle tako izvrstno, da jih bo mesto močno razširilo. Iz mestnih pekarn kupuje kruh 20 odstotkov vsega mestnega prebivalstva in Budimpešta ima skoraj en milijon prebivalcev. Dalje ima mesto lastno klavnico za prašice in koštrume, dalje velik perutninarski zavod, prodaja jajca in slanino. Za prodajo teh življenjskih potrebščin ima centralno prodajalno in 23 filijalk. Te filijalk so po tržnicah in na trgih in so izvrsten regulator za cene. Kakor hitro dopušča konjunktura, zniža občina cene in prisili s tem trgovce tudi k znižanju. Občina ima tudi lastno tovarno za izdelovanje klobas, kjer se uporablja le najboljšo meso in kjer ne barvajo klobas kakor po drugih tovarnah. Izdelki iz mestne tovarne so tudi mnogo cenejši. Govejega mesa ne prodaja občina. Ko pa so se nekoč raznesle vesti, da občina tudi prodaja govejega mesa izvrši v lastni režiji, so znižali mesarji cene mesa takoj za 20 vinarjev pri kilogramu. Ker se budimpeštanska občina tako resno bavi z aprovi-zacijskim vprašanjem, ima na tem polju zelo lepe uspehe in zato je življenje v Budimpešti za 25 odstotkov ceneje kakor po drugih mestih. Tudi štiri druga ogrska mesta — Segedin, Arad, Mako in Miskolcz — imajo prav dobro urejene lastne mesnice. Ko so ta štiri mesta pričela z lastno prodajo mesa, so tamošnji mesarji takoj znižali cene mesa za 25 odstotkov! In mesarji so izjavili, da ostanejo vedno pri teh znižanih cenah, če le mestna uprava preneha s prodajo. Tega seveda občine niso storile, ampak so naznanile, da bodo napravile tudi mestne pekarnice.

Raznoterosti.

Najnenavadnejša knjižnica sveta je založbeni arhiv velike britanske in inozemske družbe v Londonu. Zbirka obsega samo biblije (sveta pisma) in dele biblij. Vključuje temu pa znaša število knjig, oziroma zvezkov 15.000 v 500 različnih jezikih. Samo angleških izdaj biblije je okoli 1500. Tudi kuriozitet se nahajajo v tej posebni knjižnici. Tako na primer takozvano »grešno sveto pismo« iz leta 1631, ki ima svoje ime od tiskovne napake. V besedilu desetih zapovedi je pri sedmi zapovedi izostala besedica »ne«, torej se je greh zapovedalo in ne prepovedalo. Biblija, ki je nihče več ne more čitati, je John Eliotov prevod Novega Testamenta iz leta 1661, ki je bil namenjen za Massachusettske Indijance. Narečje tega izumrlega indijanskega rodu je dandanes popolnoma nerazumljivo in le srečen poznavalec jezikov bi se mogel najti ključ te uganke. Našlo se bo morda komaj še kakšno knjižnico, ki bi imela toliko knjig v najrazličnejših jezikih. Mnogovrstnost tujejezičnih izdaj je izredna. Tabele, ki vise v knjižnici, dajo pojasnila o razširjenju družbenih biblij v vseh delih sveta. Vsega skupaj je družba dosedaj razprodala okoli 250 milijonov biblij. Leta 1912 se jih je razposlalo okoli osem milijonov. Letni izdatki družbe znašajo okoli 6 milijonov kron, ki pa se jih pokrije v prodaji samo 2 in pol milijona, ostalo pa se krije iz članskih prispevkov družbe, ki šteje štiri tisoč bibličnih društev.

Zlat sukanec. Z neznatnim sukanecem (cvrnom) se zasluži ogromne svote. Seveda ta denar ne pride delavcem v prid. Delavcem se plačuje sramotno nizke plače, kapitalisti pa spravljajo ogromne dobičke. Družba za izdelovanje sukanca je v zadnjem poslovnem letu imela samo malenkost 2.903.259 funtov šterlingov (okoli 72 milijonov kron) čistega dobička. Iz navadnega sukanca za šivanje znajo kapitalisti kovati zlato. Delničarji prejema ogromne dobičke. Te pa jim večinoma kupijo uboge šivilje, ki morajo sukanec prav drago plačevati, in pa delavke v tovarnah za sukanec. Dnevni izdatek za sukanec požre marsikateri šivilji zaslužek za več ur dela. Tako preša kapital svoj profit iz najrevnejših med revnimi.

Varnost proti ognju na velikih oceanskih parnikih. Pretečeno jesen je zgorel velik prekomorski parnik »Vultur«. Pri tem je mnogo ljudi prišlo ob življenje. Da uniči ogenj velik parnik, je dandanes le še mogoče, če vozi parnik zaradi ognja celo nevarne predmete s seboj. Navaden požar pogasi moštvo z velikimi parnimi sesalkami in brizgalnicami v razmeroma kratkem času. Novejši veliki parniki, kakor »Imperator«, največji parnik sveta, imajo zaradi tega celo vrsto priprav, ki omogočijo hitro najdbo ognjišča. Na »Imperatorju« vodijo iz vseh prostorov z gorljivim blagom kot premog, vozno blago in prtljago potnikov, železne cevi na poveljniški most, kjer končujejo v steklenih omaricah. Če se v kakšnem prostoru kaj vname, prihaja dim skozi dotično cev v stekleno omarico, kjer ga opazi poveljnik in ve, da je nevarnost v zamudi. Takoj se na železno cev pritrdi druga in s pritiskom na zato določen vzvod se spusti paro v goreč prostor. V nekoliko minutah uduši gosta para nastali ogenj. Enostavna in bistroumna priprava je v mnogih slučajih v stanu nadomestiti mnogoštevilno ladijsko požarno brambo.

Velikansko tehnično delo. Iz Novega Jorka poročajo: Ravno kar so dogotovili velikansko tehnično delo, pri katerem je bilo zaposlenih skozi sedem let 25.000 delavcev. V pondeljek so razstrelili zadnjo velikansko skalo, za kar so porabili 100 funtov dinamita. V gorovju Catskill so namreč dodelali predor, ki je bil potreben, da bo v bodoče dobival Novi Jork iz tega gorovja velikanske množine vode. Predor je 150 kilometrov dolg in je najdaljši predor na svetu. Ko bo ves vodovod dovršen, bo veljal 200 milijonov dolarjev. Da so zgradili ta vodovod, je bilo treba podreti sedem vasi in nakupiti 3000 posestev.

Po zraku čez ocean. Ameriški milijonar Manemacher naznanja, da namerava preleteti Atlantski ocean s posebnim od njega in Amerikanca Courtisa zgrajenim zrakoplovom.

Koliko znosijo ljudje vsako leto v Lurd. Kato-liška cerkev, oziroma papež, dobiva vsako leto velikanske dobičke od lurske božje poti. Od te božje poti dobi papež vsako leto okroglo 3 milijone kron čistih dohodkov! Vatikanski jetnik vleče torej prav mastne profite od ljudske neumnosti.

Past za bolhe. Angl. raziskovalec dr. Hindle je našel na svojem potovanju po zapadnem Kitaju nenavadno pripravo, ki priča o praktičnem duhu Kitajcev, namreč past za bolhe. Past je napravljena iz dveh bambusovih palic, ki segata druga v drugo. Zunanja palica je približno en čevelj dolga in ima v premeru 6 centimetrov. Notranja palica je prav tako dolga, ima pa v premeru le 2 do 3 centimetrov. Notranja palica je polepljena, zunanja je le za ščit. Past nastavlja med posteljnino. Ker ima zunanja palica v svoji dolžini več lukenj, prihajajo skozi te luknje bolhe na polepljeno palico, kjer se seveda primejo.

Iz organizacije.

Vsem funkcionarjem krajevnih skupin in vplačevalnic! Že ponovno smo opazili da so sodrugi v mnogih krajih mnenja, da je povodom dvajsetletnice naše organizacije izdane društvene znake smatrati kot jubilejske znake. To mnenje pa je zmota. Znake je smatrati trajnim društvenim znakom, ki jih lahko vsak naš član s ponosom nosi.

Razventega so ti znaki, kakor ste se že sami prepirali, lep simbol ter se po obliki in izrazu ugodno razlikujejo od drugih navadnih znakov. S ponosom lahko vsak železničar nosi tak simbol pripadnosti organizacije, ki je v boju že preiskušena. Moško in častno je, tudi na zunaj kazati se kot to, kar je v resnici.

Društven znak služi na potovanjih, shodih in drugih strankinih prireditvah sodrugom kot znak, da se medsebojno spoznajo, in s katerim se dokumentira pripadnost veliki družini. Naravnost dolžnost je, da ima vsak organiziran železničar ta znak, s katerim bo gotovo imel veselje in da ga nosi pri vsaki primerni priliki.

Društveni znaki so izdelani v nemškem in poljskem jeziku v obliki kravatnih igel, zaponk in manjšetnih gumbov, da se jih lahko nosi tudi v gumbnicah. Skupine jih lahko naročajo pri centrali za 1 krono komad. Člani pa lahko dobivajo znake pri zaupnikih skupine.

Obenem prosimo, da se za znake prejeti denar čimprej vpošlje centrali.

Upravništvo.

Skupina Spodnja Šiška. Člane, ki še niso prinesli blagajniku svojih knjižic v svrhu letne revizije, se prosi, da to čimprej store. **Vodstvo.**

Skupina Gorica II. Ker je dosednji predsednik sodrug Greber premeščen v Trst, se je dne 14. januarja sklicalo člansko zborovanje, na katerem je bil predsednikom izvoljen sodr. Anton Kociančič, dosednji podpredsednik.

Vse dopise je pošiljati na naslov: Gorica, Via Campo Santo 39.

Poročila o shodih.

Pragersko. Dne 2. februarja se je na Pragerskem vršil redni občni zbor tukajšnje krajevne skupine. V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Rudolf Mitteregger, predsednik; Karol Zeliska, namestnik; Peter Vidovič, blagajnik; Matej Donik, namestnik; Anton Podlaha, zapisnikar, France Brenkovič, namestnik; Nace Kos, knjižničar; Ivan Brglez, namestnik; Aleksander Štruc in Alojzij Nekrep, revizorja; Ivan Plohl, Alojzij Bračič, Martin Kacijan, Alojzij Kores, France Zemljak, Štefan Seimbacher, Eduard Šuntner, Žiga Koller, Anton Gaist, Ivan Pogledič, France Stropnik, Ivan Rus, France Paj, Ferdo Paul, Ivan Zafošnik, zaupniki za promet; Josip Lah, Anton Brumec, Tomaž Jensekovič in Anton Vnuk za progovzdrževalno službo; Josip Jerič, Štefan Šraml in I. Ekart za kurilnico. Zaupniki so obenem podblagajniki. Člane se pozivlja v njih

lastnem interesu, da redno plačujejo mesečne prispevke. Vse spise v društvenih zadevah je pošiljati sodrugu Mittereggerju, v denarnih zadevah pa sodrugu Petru Vidoviču na Pragerskem.

Kanal. Dne 1. februarja t. l. se je vršil redni občni zbor tukajšnje vplačevalnice. V novi odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Frorijan Lepuschitz, predsednik; Izidor Gerbic, podpredsednik; Štefan Legiša, blagajnik; Andrej Paravan, namestnik; Matija Zwölfi, zapisnikar; Matija Wedam, nadzornik.

Spodnja Šiška, Železničarski shod, ki je bil 14. m. m. zvečer v gostilni »Anžok« v Spodnji Šiški je bil zelo dobro obiskan. Za predsednika shoda je bil izvoljen sodrug Ožgan, za zapisnikarja pa sodrug Tuma. O dnevnem redu: Kakšne konsekvence naj bi izvajali železničarji z ozirom na vedno poslabšanje njihovih ekonomičnih razmer, je poročal sodrug Kopač iz Trsta. Govornik je živo naslikal, kako železniška uprava sistematično deluje na to, da poslabša položaj železničarjev. Vse slovesne obljube železniške uprave so besede, govornik je v veter. Razpihajo se, ne ostane pa nič. V prvi vrsti je omenjal govornik normiranje mest, ki se ni izboljšalo, temveč poslabšalo. Avtomatično napredovanje po delaynicah se je razširilo od 2 na 5 let. Ljubljana se v tem oziru posebno odlikuje, kjer je 28 provizoričnih rokodelcev, pa imajo za te 27 različnih avtomatik. Turnusi so se razširili. Komisija, ki vandra po železnici in se imenuje »Ersparungskommission«, odstavlja po postajah delayce, dočim imajo pri ravnateljstvu še vedno vpokojene c. kr. svetnike kot pomožne moči in jim plačajo po 7 K na dan!!! Ta komisija je tudi spoznala, da premikači v Ljubljani premalo delajo in da se jim za to lahko zviša delovni čas od 12 na 18 ur na dan. Seveda je vprašanje, če bodo premikači temu »izboljšanju« ponižno priklimali. Personalna komisija se trudi zmanjšati in ne opravi pri ravnateljstvu ničesar, ker ima ravnateljstvo svoj sistem: Kar je konkretnih zadev, o tem noče obravnavati, kar je pa nekonkretnega, o tem pa itak ni moč razpravljati in tako so vsi predlogi pljuska v vodo. Ravnateljstvo je pa po drugi strani zopet tako ozkosrčno in birokratično, da pošilja predloge, ki bi jih samo lahko rešilo ugodno, centralnemu ravnateljstvu na Dunaj, kjer se potem čudijo takemu ravnanju. Sodrugi Kopač je žel za svoja izvajanja burno odobravanje. Oglasilo se je še več govornikov, ki so vsi ostro kritizirali razmere na ljubljanski železnici. Končno je sklenil shod, da se izpopolni zapušniški sistem, potom katerega se razširi organizacija. Shod je zaključil sodrug Ožgan ob 11. ponoči.

VRŠIJO SE SLEDEČI SHODI:

V Gorici, v nedeljo dne 15. t. m. popoldne v gostilni »all' Armonia«.

V Ljubljani, v ponedeljek, dne 16. t. m. zvečer.

V Ptuj, v torek, dne 17. t. m. zvečer.

Na Pragerskem, v sredo, dne 18. t. m. zvečer.

Dnevni red teh shodov je: Poklicno zadružna zavarovalnica zoper nezgode. Poročevalca: sodrug Hondl in Kopač.

Gorica III, v nedeljo, dne 15. t. m. zvečer, redni občni zbor.

Trst V, v torek, dne 17. t. m. zvečer, ob pol 8. uri redni občni zbor v društveni sobi (gostilna »International«).

Logatec, v petek, dne 20. t. m. ob 7. uri zvečer, redni občni zbor.

Rakek, v soboto, dne 21. t. m. ob 7. uri zvečer društveni shod z dnevnim redom: Poklicno zadružna zavarovalnica zoper nezgode.

St. Peter na Krasu, v nedeljo, dne 22. t. m. ob pol 4. uri popoldne društveni shod z dnevnim redom: Poklicno zadružna zavarovalnica zoper nezgode. Poroča sodrug Kopač.

Rajhenburg, v nedeljo, dne 1. marca ob pol 4. popoldne občni zbor vplačevalnice v gostilni g. Hinka Likarja na Blanci (na postajališču).

Zadružništvo.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

X. zadružno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečano blago.

Zadružna doba 1913/14	1912—1913 stopnjevanje.	
Julij K 261.590:35	117.755:85	143.834:50
Avgust „ 280.064:71	122.047:42	158.017:29
September „ 295.665:65	142.382:06	153.283:59
Oktober „ 351.259:35	201.921:76	149.337:59
November „ 345.033:23	210.598:68	134.434:55
December „ 410.881:75	213.325:53	197.556:22
1.944.495:04	1.008.031:30	936.463:74

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 31. decembra 1913.	9881
„ „ „ 30. junija 1913 „	8055
Stopnjevanje v 6 mesecih	1826

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 31. decembra 1913	K 450.824:66
„ „ „ 30. junija 1913 „	310.966:58
Stopnjevanje v 6 mesecih	K 139.858:08

Od 1. julija do 31. decembra 1913 razdelilo se je v slučajih bolezni ter vdovam in srotam K 7751:14
Od 1. julija do 31. decembra 1913 se je izdalo dividend K 28.675:67

Izkupiček skladišča oblek

(obsežen že v razgledu blaga od 1. julija do 31. dec.)	
Oddelek konfekcija	K 95.171:64
„ manufaktura	71.630:01
„ obuvala	48.710:40
„ pokrivala	19.437:47
Skupno	K 234.949:52

Trst, dne 13. decembra 1913.

VSEBINA ŠT. 3. Z DNE 1. FEBRUARJA 1914:

Članki: Gospodarska kriza. Obzor. Železničarske zahteve v proračunskem odseku. Eksistenčni minimum. Stavka železničarjev v južni Afriki. V čem je naše najmočnejše orožje. Garanje.

Listek: Zakaj sem zapustil politično službo. (Mark Twain.)

Dopisi: Ljubljana I. Ljubljana, drž. kolodvor. Poljčane. Celje.

Domače vesti: Nezgode na železnici. Zavojeno finančno gospodarstvo v Avstriji. Dohodki državnih železnic leta 1913. Plazovi.

Inozemstvo: Francis de Pressensé. Krvavi drednot. Strokovne organizacije v Avstraliji.

Iz okrožnic in uradnih listov: Okrožnici južne žel. št. 550 in 551 glede na bolniško zavarovanje pomožnih zaviračev in kurjačev.

Poročila o shodih: Zidan most (občni zbor). Konferenca prožnih obhodnikov. Ptuj (občni zbor).

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska Učiteljska tiskarna* v Ljubljani.

Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Koder prebivajo Slovenci, povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Pozor, sodrugi!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan od polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna	K 21:60
polletna	K 10:80
četrtletna	K 5:40
mesečna	K 1:80
za inozemstvo celoletno	K 36:—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zavezan železničar bi moral biti naročen na »ZARJO«.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravištvo »Zarje« v Ljubljani.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana

Fotografični atelje Julij Müller.

NAZNANILO.

Vljudno naznanjam, da sem z današnjim dnevom prevzel

fotografični atelje

gospoda Julija Müllerja v poslopiju »Ljudske posojilnice«.

Zahvaljujem se tem potom vsem cenj. odjemalcem za izkazano mi zaupanje kot večletnemu poslovođu imenovanega ateljeja, katerega hočem tudi nadalje voditi v splošno zadovoljstvo cenj. naročnikov. Priporočam se z najodličnejšim spoštovanjem

Julija Müllerja naslednik

Franc Grabičtz.